

Stanovisko

Rady pro výzkum, vývoj a inovace k návrhu programu výzkumu, experimentálního vývoje a inovací Technologické agentury České republiky „Návrh Programu aplikovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací GAMA“

I. Způsob předložení návrhu

Návrh programu zaslala svým dopisem ze dne 11. prosince 2012 č.j. TACR/9773/2012 předsedkyně Technologické agentury České republiky Ing. Rut Bízková.

Návrh se předkládá Radě pro výzkum, vývoj a inovace (dále jen „Rada“) ke stanovisku podle § 5 odst. 2 zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“).

II. Způsob projednání návrhu

Usnesením z 278. zasedání Rady dne 21. prosince 2012 bylo uloženo zpravodaji pro Technologickou agenturu České republiky (dále jen „TAČR“) Ing. Jaroslavu Doležalovi, CSc. ve spolupráci se sekretariátem Rady předložit na 279. zasedání Rady návrh stanoviska k Návrhu Programu aplikovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací GAMA (dále jen „program“).

Návrh programu byl projednán a stanovisko Rady bylo schváleno na jejím 279. zasedání konaném dne 25. ledna 2013.

III. Soulad se zákonem o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací

Rada hodnotí splnění požadavků na obsah návrhu programu, stanovených § 5 odst. 2 zákona na nové programy výzkumu a vývoje takto:

Identifikační údaje programu

Název programu je „**Návrh Programu aplikovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací GAMA**“.

Rada přiděluje programu pro účely evidence v Informačním systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací identifikační kód „**kód bude přidělen po schválení návrhu programu Radou**“.

Poskytovatelem účelové podpory podle zákona bude Technologická agentura České republiky („dále jen „poskytovatel“).

Členění na podprogramy – program bude členěn na dva podprogramy, které se od sebe odlišují způsobem realizace i možnými příjemci podpory. První podprogram (dále jen „PP1“) je zaměřen především na podporu ověření možností využití výsledků výzkumu, které vznikají ve výzkumných organizacích. Výzkumné organizace také mohou být jedinými příjemci podpory v PP1.

V druhém podprogramu (dále jen „PP2“) budou podporovány projekty experimentálního vývoje realizované ve spolupráci výzkumných organizací a podniků. Příjemci PP2 mohou být pouze podniky a výzkumné organizace se jej mohou účastnit pouze jako další účastníci projektu.

Termín vyhlášení a doba trvání – poskytovatel v návrhu programu předpokládá dobu trvání v období 2014 až 2019, tj. 6 let. Veřejná soutěž ve výzkumu, vývoji a inovacích (dále jen „veřejná soutěž“) na výběr projektů do programů bude vyhlášena poprvé v roce 2013 se zahájením poskytování podpory v roce 2014 a následně by měly být veřejné soutěže vyhlašovány každoročně po dobu 4 let.

Celkové výdaje a výdaje z veřejných prostředků na uskutečnění programu v jednotlivých letech – poskytovatel navrhuje **předpokládané výdaje ze státního rozpočtu na roky 2014 až 2019 ve výši 1 798 mil. Kč** (z toho v roce 2014 ve výši 103 mil., v roce 2015 ve výši 226 mil. Kč, v roce 2016 ve výši 351 mil. Kč, v roce 2017 ve výši 393 mil. Kč, v roce 2018 ve výši 365 mil. Kč a v roce 2019 ve výši 359 mil. Kč).

Celkové výdaje na řešení programu jsou plánovány ve výši 2 762 mil. Kč (z toho v roce 2014 ve výši 168 mil. Kč, v roce 2015 ve výši 358 mil. Kč, v roce 2016 ve výši 546 mil. Kč, v roce 2017 ve výši 581 mil. Kč, v roce 2018 ve výši 557 mil. Kč a v roce 2019 ve výši 553 mil. Kč).

Návrh programu předpokládá použití neveřejných zdrojů ve výši 964 mil. Kč, což představuje necelých 35 % z celkových předpokládaných výdajů na řešení programu.

Návrh programu rovněž obsahuje členění výdajů na dva podprogramy.

Stanovení nejvyšší povolené míry podpory a její odůvodnění – nejvyšší uvedená míra podpory není uvedena, návrh programu v části 8 hovoří o průměrné nebo předpokládané míře podpory.

Specifikace cílů programu – uvedena obecně pro celý program. *„Hlavním cílem programu je podpořit a významně zefektivnit transformaci výsledků výzkumu a vývoje, dosažených ve výzkumných organizacích a/nebo ve spolupráci mezi výzkumnými organizacemi a podniky, do podoby praktické aplikace umožňující jejich komerční využití a podpořit tak jejich zavedení do praxe. K cílům programu patří také zajistit tvorbu výsledků výzkumu a vývoje vedoucí k inovacím s vysokou pravděpodobností jejich komercializace a tím stimulovat inovace v podnicích (zejména malých a středních) s využitím výsledků výzkumu a vývoje vzniklého s podporou veřejných zdrojů ve výzkumu a vývoji.“*

Specifikace cílů podprogramů – uvedeny pro každý z podprogramů jako obecný cíl.

U návrhu PP1 je uvedeno, že *„naplnění cílů povede k efektivnějšímu využití veřejných prostředků vložených do výzkumu a vývoje a nepřímo k posílení ekonomické výhodnosti výzkumných organizací, růstu konkurenceschopnosti hospodářství a společnosti České republiky a zvýšení kvality života jejich obyvatel.“*

U návrhu PP2 je vedle obecného hlavního cíle uvedeno 5 specifických (a následně vyhodnotitelných) cílů.

Odůvodnění cílů programu a podprogramů – rámcově je za celý program uvedeno v části Srovnání současného stavu v České republice a v zahraničí.

Srovnání se současným stavem v České republice a v zahraničí – uvedeno.

Očekávané výsledky programu – uvedeny pro každý podprogram.

Očekávané přínosy programů – jsou uvedeny u jednotlivých podprogramů.

Náležitosti materiálu do vlády - návrh programu obsahuje všechny náležitosti materiálu pro jednání vlády.

IV. Soulad s Rámcem Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací (Úřední věstník Evropské unie 2006/C 323/01)

Rada není oprávněna posuzovat návrh programu z pohledu slučitelnosti veřejné podpory na program vynaložené se společným trhem Evropského společenství. Je ovšem oprávněna posoudit, zda při přípravě návrhu programu byla ze strany poskytovatele – předkladatele respektována ustanovení a požadavky Rámce společenství pro státní podporu ve výzkumu, vývoje a inovacích (dále jen „Rámec“).

Kategorizace charakteru výzkumu (dle článku 2.2 Rámce) – uvedeno, řešené projekty budou zaměřeny na aplikovaný výzkum a experimentální vývoj.

Předpokládaný počet příjemců a jejich předpokládané zařazení do kategorií (dle článku 2.2 Rámce) – uveden předpokládaný počet příjemců v členění podle jednotlivých kategorií.

Motivační účinek (dle článku 6 Rámce) – je definován.

Návrh programu obsahuje dostatek informací, aby bylo možné následně posoudit jeho soulad s Rámcem. V návrhu programu poskytovatel uvádí, že **program bude vyňat z oznamovací povinnosti podle čl. 108 odst. 3 Smlouvy o fungování EU**, neboť splňuje podmínky Nařízení Komise, kterým se v souladu s články 87 a 88 Smlouvy o ES prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné se společným trhem (obecné nařízení o blokových výjimkách) - Úřední věstník Evropské unie L214, 9. srpna 2008, s. 3 - 47.

V. Souhrnné věcné zhodnocení návrhu programu Radou včetně připomínek

1. Obecně k materiálu

Návrh programu vychází z poslání TA ČR připravovat a implementovat programy aplikovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, které přispívají ke zvyšování konkurenceschopnosti a k hospodářskému růstu ČR.

Navrhovaný program je zaměřen na podporu ověření výsledků výzkumu a vývoje, jejich praktické uplatnění a přípravu následného komerčního využití. Svým zaměřením tento program doplňuje a navazuje na stávající programy státní podpory, včetně specifických výzev Operačních programů Strukturálních fondů EU. Jeho výhodou je možnost přispívat i na projekty pražských výzkumných organizací.

V předkládací zprávě je uvedeno, že navrhovaný program je zpracován v souladu s Národní politikou výzkumu, vývoje a inovací a realizován bude v souladu s Národními prioritami orientovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, které byly přijaty usnesením vlády ze dne 19. července 2012 č. 552.

Poznámka:

Vláda ČR schválila usnesením ze dne 20. prosince 2012 č. 936 opatření vlády České republiky pro zlepšení podmínek rozvoje hospodářství, podporu podnikání a zaměstnanosti. V rámci opatření č. 12, které má vysokou prioritu, je úkol: "Realizovat program na podporu aplikovaného výzkumu a vývoje pro potřeby průmyslu za účelem posílení konkurenceschopnosti ČR; připravit náhradu programu TIP, případně programu ALFA, s novými pravidly".

Gestor: RVVI, MŠMT, MPO, MF, TA ČR

Není zcela zřejmé, zda předkládaný návrh Programu GAMA, který je navržen na léta 2014 – 2019, **nahrazuje program ALFA** (podpora aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje), který probíhá v letech 2011 – 2016.

Pro potřeby Ministerstva průmyslu a obchodu by měl být rozšířen upravený program BETA. Návrh na změnu tohoto programu (veřejné zakázky ve výzkumu, experimentálním vývoji a inovacích pro potřeby státní správy), ke kterému RVVI vydala stanovisko na svém 276. zasedání 26. října 2012 je nyní ve fázi ukončeného meziresortního řízení.

2. K předkládací zprávě

Připomínka:

Na str. 3 se v předkládací zprávě uvádí, že PP1 bude mimo jiné orientován na vytvoření obdoby „pre-seed“ fondu.

Seed fond je připravovanou aktivitou Ministerstva průmyslu a obchodu a má být určený především na investice pro rozjezd firem. Informace o „vytvoření obdoby“ tohoto fondu by měla být specifikována. Totéž platí i ve vztahu s pre-seed fondem MŠMT.

Zásadní připomínka:

K rozpočtu programu je v předkládací zprávě uvedeno: „*Navrhovaný rozpočet programu je nad rámec výdajů TA ČR schválených ve střednědobém výhledu státního rozpočtu pro oblast výzkumu, vývoje a inovací pro roky 2014 až 2015, a to i přesto, že stručný návrh programu byl Radě zaslán v roce 2011 a následně 16. února 2012 za účelem zahrnutí tohoto programu do střednědobého výhledu.*“

Rada vyslovuje zásadní nesouhlas s tímto konstatováním.

Rada upozorňuje, že v návrhu výdajů státního rozpočtu České republiky na výzkum, experimentální vývoj a inovace na rok 2013 s výhledem na léta 2014 a 2015, který byl se zástupci TA ČR projednán dne 13. března 2012, nebyl návrh na program GAMA uveden.

Dále Rada upozorňuje na skutečnost, že dne 19. srpna 2011 č. j. 12281/11-RVV byl odeslán TA ČR dopis 1. místopředsedkyně Rady s dotazem na přípravu nových programů výzkumu, experimentálního vývoje a inovací podle zákona 130/2002 Sb. V odpovědi tehdejšího předsedy TA ČR ze dne 26. srpna 2011 č. j. TA ČR/1475/2011 je uvedeno, že: „*TA ČR v současné době připravuje program aplikovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací na podporu efektivní komercializace (EFKOM) a program podpory spolupráce ve výzkumu a vývoji prostřednictvím společných projektů technologických a inovačních agentur (TINA). Záměrem do budoucna je také vypracování programu reagujícího na národní priority orientovaného výzkumu, které jsou v současné době připravovány.*“

Rada si ověřila dotazem u zpracovatele programu na TA ČR, že program EFKOM byl nově nazván programem GAMA.

3. K návrhu usnesení vlády

Zásadní připomínka:

Bod II. návrhu usnesení vlády je v rozporu s bodem 5. návrhu programu (str. 1), kde je uvedeno, že „Veřejná soutěž ve výzkumu, experimentálním vývoji a inovacích na výběr projektů do programu bude vyhlášena poprvé v roce 2013 se zahájením poskytování podpory v roce 2014, a následně budou veřejné soutěže vyhlašovány každoročně po dobu 4 let, tj. v letech 2013 až 2017 a se zahajováním poskytování podpory v letech 2014 – 2017“.

V bodě II. Návrhu usnesení vlády je uloženo předsedkyni TAČR zajišťovat v letech 2013 až 2018 vyhlašování veřejných soutěží.

4. K části 5 – Doba trvání a termín vyhlášení programu

V návrhu programu je uvedeno, že doba trvání se předpokládá na roky 2014 až 2019, tj. 6 let a veřejná soutěž ve výzkumu, experimentálním vývoji a inovacích na výběr projektů do programu bude vyhlášena poprvé v roce 2013 se zahájením poskytování podpory v roce 2014. Následně budou veřejné soutěže vyhlašovány každoročně po dobu 4 let, tj. v letech 2013 až 2017 se zahajováním poskytování podpory v letech 2014 – 2017.

Dále se v návrhu programu uvádí, že minimální délka projektu bude u prvního podprogramu 36 měsíců a u druhého podprogramu 12 měsíců.

Zásadní připomínka:

Rada požaduje vyjasnit termíny vyhlašování veřejných soutěží a dobu trvání podpořených projektů. Vzhledem k tomu, že dále se v návrhu programu uvádí, že minimální délka projektu bude u prvního podprogramu 36 měsíců a u druhého podprogramu 12 měsíců, znamenalo by to, že TA ČR předpokládá, že projekty podpořené v rámci poslední vyhlášené veřejné soutěže pro PPI budou mít buď kratší dobu trvání, nebo nebude tato veřejná soutěž pro PPI vůbec vyhlášena.

Jestliže první veřejná soutěž bude vyhlášena v roce 2013 se zahájením poskytování podpory v roce 2014, následně musí být veřejné soutěže vyhlašovány v letech 2014 až 2017 se zahajováním poskytování podpory v letech 2015 až 2018.

5. K části 8 – Celkové výdaje na program a průměrná míra podpory

Poskytovatel navrhuje výdaje na program na léta 2014 až 2019 ve výši 1 798 mil. Kč ze státního rozpočtu (celkové výdaje činí 2 762 mil. Kč).

Zásadní připomínka:

Rada konstatuje, že výdaje na realizaci programu jsou nad rámec výdajů TA ČR schválených ve střednědobém výhledu státního rozpočtu pro oblast výzkumu, vývoje a inovací pro roky 2014 až 2015.

Návrh výdajů programu nebyl zohledněn ve výhledu návrhu výdajů státního rozpočtu České republiky na výzkum, experimentální vývoj a inovace na rok 2013 s výhledem na léta 2014 a 2015.¹

Zásadní připomínka:

Podle §5 odst. 2 písm. c zákona je návrh programu třeba doplnit o údaje o nejvyšší povolené míře podpory a odůvodnit ji.

6. K části 9.1.7 – Délka řešení projektů

V této části návrhu programu poskytovatel zavádí termín „vnitřní“ projekt, který se rovněž vyskytuje v předkládací zprávě.

Připomínka:

Rada žádá o vysvětlení tohoto termínu.

¹ Usnesení vlády ze dne 26. června 2012 č. 458.

Připomínka:

Doporučujeme opravit součty v tabulkách (např. na str. 6 je v tabulce č. 2 uveden špatný součet celkových výdajů, resp. výdajů ze státního rozpočtu, dále např. na str. 8 v tabulce č. 3 nesouhlasí součet u výdajů neveřejných zdrojů ani celkové výdaje).

7. K části 9.1.8 Celkové výdaje na podprogram a průměrná míra podpory

V návrhu programu je konstatováno, že: „Podíl výdajů státního rozpočtu na celkových výdajích reflektuje očekávanou průměrnou míru podpory v PP1 ve výši 90 – 100 %.“

V tabulce č. 2 k rozpočtu programu je uvedena průměrná míra podpory pro PP1 100 %.

Připomínka:

Rada požaduje dát údaje do souladu.

8. K části 9.2 Podprogram 2 – podpora komercializace výsledků VO

V rámci podprogramu 2 se předpokládá přímá podpora podniků ze státního rozpočtu. Rada nepovažuje tuto formu přímé podpory podniků za žádoucí. (Česká republika se řadí mezi státy s nejvyšším podílem podpory výzkumu v soukromém sektoru ze státního rozpočtu.)

9. K části 9.2.5 Podmínky pro poskytnutí podpory

V odstavci 3 poskytovatel uvádí: „*Posouzení, zda účastník naplňuje definiční znaky VO podle Rámce a zákona, resp. zda splňuje podmínky definice malého a středního podniku, bude poskytovatel provádět u každého příjemce individuálně, zejména při podpisu smlouvy a dále v průběhu řešení projektu i po jeho ukončení.*“

Zásadní připomínka:

Naplnění znaků výzkumné organizace jakožto příjemce účelové podpory posuzuje Rada podle aktuálně platné metodiky.

TA ČR nemá pro posuzování výzkumných organizací ve fázi 1 delegované pravomoci.

Připomínka:

Rada dále doporučuje zdůvodnit záměr TAČR posuzovat, zda příjemci splňují znaky výzkumné organizace, resp. malého/středního podniku, i ex-ante, tj. po ukončení řešení projektu.

10. K části 13 – Srovnání současného stavu v České republice a v zahraničí

V této části poskytovatel uvádí skutečnost, že v ČR není dostatečně zabezpečena nákladná fáze přechodu mezi výzkumem a inovacemi. Uvádí zde mimo jiné, že „*s podporou ze strukturálních fondů vznikl na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy program zaměřený na podporu v této oblasti. Jedná se o program v rámci operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace, prioritní osa 3 „Komercializace a popularizace VaV“, oblast podpory 3.1 „Komercializace výsledků výzkumných organizací a ochrana jejich duševního vlastnictví“. Předmětem tohoto programu je zejména vybudování kapacit center transferu technologií a vytváření znalostí a zkušeností pracovníků center, mimo jiné také prostřednictvím podpory projektů jednotlivých výzkumných pracovníků. Efektivní využití vybudovaných kapacit a získaných znalostí a zkušeností bude důležitou součástí udržitelnosti podpořených projektů. Mezi další odlišnosti patří skutečnost, že příjemci nemohu být podniky. Kromě toho, v roce 2013 možnost využití tohoto programu končí.*“

Zásadní připomínka:

Rada konstatuje, že je nutné ověřit, zda by nebylo možné program GAMA financovat ze strukturálních fondů v rámci příslušného operačního programu v gesci MŠMT na roky 2014 – 2020.

11. K částem 19 - Předpokládané parametry programu a 20 - Indikátory dosažení cílů programu

V části 19 Předpokládané parametry programu poskytovatel uvádí, že předpokládaná úspěšnost v PP1 bude 30 %, což ve výsledku znamená, že 70 % prostředků podpory vydaných v rámci PP1 bude vynaloženo zbytečně.

Zásadní připomínka:

Rada požaduje přehodnotit údaje úspěšnosti programu.

Připomínka:

Rada dále doporučuje údaje, které jsou obsaženy v částech návrhu programu č. 19 a 20 vysvětlit, nebo je uvést do souladu. Například v tabulce č. 5 na str. 18 se uvádí, že v PP1 bude celkem podpořeno 30 projektů a že 292 projektů bude podpořeno v rámci PP2. V části 20 je však v tabulce č. 9 na str. 19 uvedeno, že minimální počet podpořených projektů bude 303.

VI. Vztah návrhu programu k Národní politice výzkumu, vývoje a inovací České republiky na léta 2009-2015

Rada hodnotí soulad a vztah návrhu programu s Národní politikou výzkumu, vývoje a inovací České republiky na léta 2009-2015 takto:

- Program není v rozporu s Národní politikou výzkumu, vývoje a inovací České republiky na léta 2009-2015.

VII. Vztah k Národním prioritám orientovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací

V předkládací zprávě je správně uvedeno, že navrhovaný program je zpracován v souladu s Národní politikou výzkumu, vývoje a inovací a realizován bude v souladu s Národními prioritami orientovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, které byly přijaty usnesením vlády ze dne 19. července 2012 č. 552.

Zásadní připomínka:

Tuto informaci je třeba doplnit také do materiálu (viz. bod II/1 usnesení vlády ze dne 19. července 2012 č. 552 k Národním prioritám orientovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, který ukládá členům vlády, předsedovi Akademie věd České republiky, předsedovi Grantové agentury České republiky a předsedkyni Technologické agentury České republiky realizovat Priority v rámci své působnosti, zejména při přípravě nových programů výzkumu, experimentálního vývoje a inovací).

VIII. Připomínky a doporučení

Konkrétní připomínky k jednotlivým částem návrhu programu jsou uvedeny v části V. a VII. Tohoto stanoviska. Některé z nich považuje Rada za zásadní.

Další připomínky a doporučení:

- V předkládací zprávě jsou uvedeny předpokládané výdaje na program v celkové výši 2 762 mil. Kč, z toho výdaje ze státního rozpočtu 1 798 mil. Kč. V materiálu (návrhu programu) je na str. 3 uvedeno, že „*předpokládaná míra podpory je 65 %, přičemž zbývající podíl prostředků musí příjemce a další účastníci projektu společně vynaložit na dofinancování projektu z neveřejných zdrojů*“.

Rada upozorňuje, že 65 % odpovídá částce 1 795, 3 mil. Kč, nikoli 1 798 mil. Kč. Celkový rozdíl tedy činí 2,7 mil. Kč (odpovídá rozdílu cca 0,098 %).

Rozdíl je třeba vysvětlit a materiál v tomto smyslu upravit.

- Rada doporučuje provést jazykovou korekturu textu návrhu programu.

IX. Závěry

- Rada nesouhlasí s návrhem programu a nedoporučuje poskytovateli předložit návrh programu vládě.
- Rada požaduje program přepracovat podle uvedených připomínek a znovu ho předložit Radě ke stanovisku podle § 5 odst. 2 zákona č. 130/2002 Sb.
- Rada požaduje, aby TA ČR zaslala aktualizovanou informaci o přípravě nových programů výzkumu, experimentálního vývoje a inovací ve struktuře požadované § 5a odst. 2 zákona č. 130/2002 Sb. tak, aby nové požadavky mohly být zohledněny ve výhledu výdajů státního rozpočtu České republiky na rok 2014 s výhledem na léta 2015 a 2016.
- K bodu 9.1.4 na str. 4 návrhu programu, kde se uvádí, že „nespotřebované prostředky převede VO na konci roku do Fondu účelově určených prostředků ...“ – Rada upozorňuje, že tato možnost se netýká všech výzkumných organizací. Převod podpory nemohou tímto způsobem provádět příjemci účelové nebo institucionální podpory, kteří nemají formu VVI nebo VVŠ.

V Praze dne 25. ledna 2013